

Posudek na práci Alžběty Rohlenové: Spirituální potřeby lidí s DMO a jejich naplňování v sociální péči

Práce Alžběty Rohlenové se zabývá spiritualitou člověka a zvláště se zaměřuje na spirituální potřeby osob s dětskou mozkovou obrnou z pohledu poskytovatele sociálních služeb. V úvodu práce představuje klinickou a sociální problematiku DMO, široce rozpracovává klíčový pojem spiritualita, rozvíjí v souladu se současnou odbornou literaturou pojetí spirituality náboženské i nenáboženské a uvádí významné relevantní teorie osobnosti a lidského života (Fromm, Erikson, Maslow, Frankl), jež tvoří rámec duchovních potřeb. Vychází z postoje, že spiritualita je součástí lidství, patří k výbavě člověka a může nabývat rozmanitých podob.

V empirické části navrhla a realizovala vlastní výzkum, v němž shromáždila data dvojího typu. Nejprve to byla data z dotazníkového šetření mezi 30 klienty s DMO, jehož cílem bylo zmapovat základní duchovní orientaci a porovnat ji s výsledky reprezentativního šetření u české populace stejného věkového rozpětí, jež bylo provedeno v rámci výzkumného grantu a je veřejně dostupné. Dalším a pro Alžbětu Rohlenovou důležitějším zdrojem dat byly polostrukturované rozhovory s 6 klienty. Výsledky obou částí jsou zajímavé a přinášejí vhled do nepříliš osvětlené problematiky duchovních potřeb klientů sociální péče. Tvoří dobře propojené komponenty, nesené jednotným výzkumným zaujetím. Ukazují, že klienti mají poměrně jasně vyjádřené duchovní postoje a potřeby, což vede Alžbětu Rohlenovou k závěru, že péče o spirituální potřeby může být součástí celostně pojaté sociální práce a že tuto složku péče mohou zvláště dobře uspokojovat pastoračně připravení sociální pracovníci, tj. absolventi oboru sociální práce z teologických fakult. Výsledky jsou v souladu i s odborným názorem, že spiritualita je často výraznější právě u osob, jež se potýkají se znevýhodněním fyzického postižení.

Práce splňuje formální kritéria (rozsah, podíl teoretické a empirické části, citování podle manuálu, 3 tabulky a 8 grafů, odborné zdroje, přílohy). Z hlediska obsahového je soulad mezi teoretickou a empirickou částí, i když některá témata výzkumné části jdou nad rámec pojmů rozpracovaných v teoretické části (např. odpuštění, vděčnost). Objem prostudované literatury je standardní a nechybí ani důležité cizojazyčné zdroje. Studentka pracovala se zájmem a velmi samostatně. Dokázala realizovat výzkumné šetření a zpracovat výsledky do kompaktního a srozumitelného celku. Neopomněla ani aspekty etické a zajistila informovaný souhlas zúčastněných osob. Cenná je detailní informace o osobní asistenci a aplikovatelnost výsledků a přístupů v této konkrétní sociální službě.

Mé kritické připomínky se týkají nejvíce toho, že studentka v komparativní části svého výzkumu (dotazníková část) cca ve 2 případech modifikovala znění těchto otázek nebo kategorií, tj. nedodržela zcela stejnou formulaci, jež byla pro srovnatelnost s jiným výzkumem nezbytná. Úpravy jsou sice málo nápadné, ale přece jen nezaručují plnou srovnatelnost v těchto kritériích. Jedním z příkladů nedůslednosti je např. otázka v jejím výzkumu „Jaké náboženství Vám je nejbližší?“ (ot. 5. v dotazníku Rohlenové), jejíž výsledky

srovnávala s odpověďmi na otázku ve výzkumu DIN2006 „Jaké je Vaše náboženské vyznání?“. Není vůbec překvapivé, že klienti DMO se „jeví“ jako více nábožensky založení při takto formulovaných zněních (graf č. 4, strana 55). A podobné drobné úpravy se najdou i v dalších otázkách a kategoriích odpovědí (např. u ot. 11 došlo ke změně typu otázky, což vede opět k jisté manipulaci s výzkumnými daty a komparace je tím zpochybněna). Tyto drobné chyby jsou v neprospěch jinak dobře odvedené práce. Velikost vzorku je malá, dá se říci hraniční v obou částech výzkumu, nicméně splňuje současně platné zadání. V práci se najde několik drobných technických nedostatků:

- v závěrečném seznamu použité literatury chybí uvedení některých zdrojů, jež jsou citovány pod čarou, konkrétně vícekrát citovaný Längle
- chybí označení grafu č. 6 na s. 56
- drobné gramatické chyby nebo překlepy (např. s. 70) a zarovnání odstavců- s.15

Závěr: Tato diplomová práce představuje podle mého názoru přes drobné nedostatky vzácnou sondu do spirituality znevýhodněných osob. Práce je celistvá, dobře vystavěna, obsah je konsistentní, teoretická část je dobře provázána s výzkumnou, relevantní zdroje literatury uvedeny. Jazyk práce je standardní, ale drobné překlepy se najdou. Výzkumná část je dobře zvládnuta a ukazuje uplatnitelnost výsledků v pastorační a sociální práci. Z celé práce vyzařuje zaujetí tématem a motivace. Doporučuji práci k obhajobě a klasifikaci B-C, a to s ohledem na drobné výzkumné nedostatky a formální a citační nepřesnosti. Vzhledem k náročnosti obou částí vlastního výzkumu se ale přikláním spíše k hodnocení B.

Otázky do diskuze:

1. Co je předpokladem toho, aby sociální pracovník zvládl naplňovat duchovní potřeby klienta?
2. Jaké metodologické zvláštnosti má výzkumná práce s klienty s DMO?

PhDr. Eva Křížová, PhD., vedoucí práce, 25.8.2014